

2. Příznaky onemocnění

Otázky lékaře a odpovědi pacienta

Nejčastější příznaky onemocnění (*Text*)

Krvácení z trávicího ústrojí (*Text*)

Změny tělesné teploty (*Text*)

Pacientka s angínou (*Dialog*)

Meningokokové onemocnění (*Text*)

Pacientka s podezřením na kolorektální karcinom (*Poslech*)

Gramatika: Genitiv po substantivu

                  Posesivní adjektiva

Test

AUDIO 02_01

Otázky lékaře a odpovědi pacienta

AUDIO 02_01_01

Jaké máte potíže?

Cítím se velmi unavený.

Cítím se velmi unavená.

AUDIO 02_01_02

Máte ještě nějaké další potíže?

Kromě bolesti hlavy mě taky bolí krční páteř.

AUDIO 02_01_03

Co vás bolí?

Bolí mě v krku.

AUDIO 02_01_04

Bolí vás něco?

Ne, nic mě nebolí.

Bolí mě celé tělo.

AUDIO 02_01_05

Kde přesně vás to bolí?

Tady kolem pupku.

Cítím bolest v podbřišku, vpravo dole.

AUDIO 02_01_06

Jak dlouho to trvá? Jak dlouho máte bolesti?

Od minulého týdne.

AUDIO 02_01_07

Máte teplotu?

Nevím, teplotu jsem si neměřil.

Ano, mám 37.8.

AUDIO 02_01_08

Jakou máte teplotu?

Mám 38.3.

AUDIO 02_01_09

Potíte se?

Ano, když se probudím, jsem úplně mokrý.

Potím se při sebemenší námaze.

AUDIO 02_01_10

Máte zimnici nebo třesavku?

Ano, je mi pořád zima, nemůžu se zahřát.

Třesou se mi ruce, neudržím ani hrnek s čajem.

AUDIO 02_01_11

Máte pravidelnou stolicí?

Ted' ne, už jsem nebyl na stolici dva dny.

AUDIO 02_01_12

Máte problémy s močením?

Ne, močení je normální.

Cítím pálení a řezání při močení.

AUDIO 02_01_13

Máte průjem nebo zácpu?

Mám průjem, musím pořád běhat na záchod.

Už dva dny jsem nebyl na velké straně.

AUDIO 02_01_14

Máte nucení na zvracení? Chce se vám zvracet?

Ano, je mi špatně.

AUDIO 02_01_15

Kdy jste si všiml těch příznaků poprvé?

Před dvěma týdny.

AUDIO 02_01_16

Máte chuť k jídlu?

Ano, mám, jím normálně.

Ne, musím se nutit, abych něco snědl/a.

AUDIO 02_01_17

Změnila se poslední dobou vaše váha?

Ano, za poslední měsíc jsem zhubla tři kila.

AUDIO 02_01_18

Spíte dobře?

Ano, nemám problémy se spaním.

Těžko usínám, v noci si musím vzít prášek na spaní.

Poslední dobou mám problém s nespavostí.

AUDIO 02_01_19

Kolik tekutin denně vypijete?

Nevím přesně, asi jeden až dva litry.

AUDIO 02_01_20

Máte větší žízeň než dříve?

Ano, pořád bych pil/a.

Přečtěte si Otázky lékaře a odpovědi pacienta. Spojte sloupce.

1. Máte pravidelnou stolici?	A. Mám silné bolesti hlavy,	1. C
2. Máte ještě jiné potíže?	B. Ano, je mi nevolno.	2. H
3. Jak spíte?	C. Ne, už jsem dva dny nebyl na velké straně.	3. F
4. Bolí vás něco?	D. Asi pět dní.	4. A
5. Kolik tekutin za den vypijete?	E. Myslím, že ne.	5. G
6. Chce se vám zvracet?	F. Poslední dobou trpím nespavostí.	6. B
7. Máte teplotu?	G. Tak dva litry.	7. E
8. Jak dlouho to trvá?	H. Motá se mi hlava a zvracím.	9. D

AUDIO 02_02

Text 1

Nejčastější příznaky onemocnění

Většina onemocnění je provázána určitými příznaky (symptomy). Ty mohou být pro nemoc charakteristické a napomáhají tak ke snadnějšímu stanovení diagnózy. Často jsou ale příznaky společné pro rozdílná onemocnění. Když choroba probíhá bez příznaků (asymptomaticky), může to mít za následek pozdní stanovení diagnózy a odklad účinné léčby. Soubor příznaků, které spolu vzájemně souvisí, se nazývá syndrom. Syndromy se často jmenují podle lékařů, kteří je popsali, nebo podle pacientů, u kterých byly objeveny.

Příznaky rozdělujeme na subjektivní a objektivní.

Spojte části vět.

1. Pro určité onemocnění jsou	A. navzájem souvisejících příznaků.	1. C
2. Příznaky mohou být	B. na subjektivní a objektivní.	2. E

3. Asymptomatický průběh choroby může	C. typické určité příznaky.	3. D
4. Syndrom je soubor	D. znamenat pozdní stanovení diagnózy.	4. A
5. Příznaky můžeme rozdělit	E. společné pro různá onemocnění.	5. B

AUDIO 02_03

Text 2

Krvácení z trávicího ústrojí

Krvácení z trávicího ústrojí se může klinicky projevit třemi způsoby. Hemateméza znamená zvracení krve. Při krvácení z jícnu je krev jasná, při krvácení do žaludku mají zvratky barvu kávové sedliny, protože krevní barvivo je účinkem kyseliny solné změněno. Meléna je odchod natrávené krve stolicí. Stolice je černá a je známkou krvácení do horních částí trávicího ústrojí. Enteroragie znamená příměs jasně krve ve stolici. Je známkou krvácení v dolních částech trávicího traktu. Zdrojem krvácení mohou být také hemoroidy. Okultní krvácení není makroskopicky pozorovatelné a prokazuje se speciální laboratorní zkouškou.

Dokončete věty jedním slovem.

Zvracení krve se nazývá _____. **hemateméza**

Při krvácení z jícnu je krev _____. **jasná**

Odchod krve stolicí se nazývá _____. **meléna**

Hemoroidy mohou být příčinou _____. **krvácení**

Okultní krvácení není makroskopicky _____. **pozorovatelné**

Spojte substantiva s adjektivy.

1. okultní	A. sedlina	1. B
2. trávicí	B. krvácení	2. E
3. kávová	C. barvivo	3. A
4. krevní	D. zkouška	4. C
5. jasná	E. ústrojí	5. F
6. laboratorní	F. krev	6. D

AUDIO 02_04

Text 3

Materiály vytvořené v rámci projektu **CZKey - Online Platform for Learning Medical Czech**, který byl realizován za finanční podpory Evropské unie. Určeno k nekomerčním účelům.

Změny tělesné teploty

Zvýšení tělesné teploty je důležitým nespecifickým symptomem onemocnění. Terminologicky rozlišujeme mezi teplotou a horečkou. Teplota (subrefilní teplota) nepřesahuje 38°C, horečka je teplota nad 38°C. Setrvalá horečka je stav, kdy teplota neklesá pod 38°C. Rozdíl mezi dopolední a odpolední teplotou je menší než 1°C. Tento typ horečky je charakteristický pro některé plicní záněty. U střídavé horečky ranní teplota obvykle klesá k normální hodnotě, zatímco odpolední hodnoty jsou vyšší než 38°C. Pro septické stavy jsou typické velké rozdíly s vrcholy nad 39°C. Vzestup teploty může být provázen třesavkou a zimnicí. Snížení tělesné teploty (hypotermie) je stav, kdy naměříme teplotu nižší než 36.2°C. Může se objevit po velké krevní ztrátě, u jaterního selhání a u pacientů v šokovém stavu.

Přečtěte si text a doplňte do vět chybějící slova.

Teplota, která nepřesahuje 38°C, se nazývá _____. subrefilní

Teplota, která neklesá pod 38°C, se nazývá _____. horečka

Střídavá horečka má odpolední hodnoty _____ než ráno. Vyšší

Vzestup teploty může provázet třesavka a _____. zimnice

Po velké krevní ztrátě se může objevit _____. hypotermie

Spojte substantiva s adjektivy.

1. plicní	A. symptom	1. D
2. septický	B. horečka	2. F
3. subrefilní	C. selhání	3. E
4. jaterní	D. zánět	4. C
5. střídavá	E. teplota	5. B
6. nespecifický	F. stav	6. A

AUDIO 02_05

Dialog

Lékařka, pacientka (paní Nováková, 32 let)

Paní Nováková přichází do ordinace praktické lékařky.

Lékařka: Dobrý den, paní Nováková. Co vás dnes přivádí?

Pacientka: Dobrý den, paní doktorko. Dva dny mě bolí v krku, skoro nemůžu polykat.

Lékařka: Otevřete ústa, víc, řekněte ááá! Krk je silně zarudlý, na pravé mandli jsou čepy. Hrdlo je prosáklé. Musí to být dost bolestivé.

Pacientka: Ano, je to taková ostrá, řezavá bolest. Zkoušela jsem nějaké tablety a spreje, ale to pomohlo jen na chvíli.

Lékařka: Máte ještě nějaké jiné příznaky?

Pacientka: Ano, také mám zalehlé pravé ucho. A jsem dost unavená.

Lékařka: To všechno spolu souvisí. Máte angínu, je nutné to přeléčit. Dám vám antibiotika na šest dní. Budete je brát po dvanácti hodinách.

Pacientka: Musím zůstat doma?

Lékařka: První tři dny byste měla být v klidu. Důležitý je dostatek tekutin a žádná fyzická zátěž. Potřebujete neschopenku?

Pacientka: Ne, děkuji, vezmu si dovolenou.

Lékařka: Paní Nováková, za dva týdny přijdete na kontrolu. Přinesete ranní moč a uděláme odběry krve. Sestra vás objedná na nějaký den ráno.

Pacientka: Moc vám děkuji a na shledanou.

Přečtěte si dialog a následující tvrzení označte jako pravdivá (P) nebo nepravdivá (N).

1. Paní Novákovou bolí v krku už týden. **N**
2. Nebrala žádné léky. **N**
3. Paní Nováková má chřipku. **N**
4. Bude brát antibiotika dvakrát denně. **P**
5. Paní Nováková potřebuje vystavit potvrzení o pracovní neschopnosti. **N**
6. Při kontrole bude mít odběry krve a moči. **P**

Spojte části vět.

1. Bolí mě v krku,	A. přeléčit antibiotiky.	1. B
2. Lék musíte brát	B. skoro nemůžu polykat.	2. F
3. Otevřete ústa	C. dostatek tekutin.	3. E
4. Angínu je nutné	D. odběry krve a moči.	4. A

5. Důležitý je	E. a řekněte á!	5. C
6. Příště uděláme	F. po dvanácti hodinách.	6. D

Doplňte slova do vět.

zátěž	zalehlé	tekutin	odběry	příznaky	mandli	přeléčit
--------------	----------------	----------------	---------------	-----------------	---------------	-----------------

Krk je rudý a na pravé **mandli** jsou čepy.

Máte ještě jiné **příznaky**?

Mám **zalehlé** pravé ucho.

Angínu musíme **přeléčit** antibiotiky.

Musíte pít dostatek **tekutin**.

Nesmíte mít žádnou fyzickou **zátěž**.

Objednejte se na kontrolní **odběry** za dva týdny.

AUDIO 02_06

Text 4

Meningokokové onemocnění

Prvotní příznaky onemocnění meningokokem jsou zpravidla nerozeznatelné od běžné chřipky či začínající angíny. Typické příznaky onemocnění se projevují zpravidla během jednoho až tří dnů, ve vážnějších případech již během několika hodin.

K prvním a nejčastějším příznakům onemocnění meningokokem patří vysoká tělesná teplota, která se pohybuje kolem 40 °C. Během několika málo desítek minut se k horečce přidávají bolesti hlavy, které mohou být doprovázeny zvracením. Pacient pocítí vysoké bolesti svalů a kloubů, následovat může zvýšená únava, které vede k ospalosti nemocného.

U řady pacientů dochází k hnisavému zánětu mozkových blan, který je doprovázen poruchami vědomí a nepříjemnými křečemi. K prvním příznakům, které jsou spojeny se zánětem mozkových blan, patří vysoká horečka, náhlá nevolnost, úporné bolesti hlavy, které připomínají migrénový stav, zvracení, ztuhnutí šíje a nemožnost předklonění hlavy.

Závažnější formou onemocnění je meningokoková seps, na jejíž následky zemře 25 % nemocných. V průběhu několika hodin může u neléčeného pacienta nastat septický šok (otrava krve), ve kterém

pacient upadá do bezvědomí. Během tohoto stádia selhávají pacientovi základní životní funkce. Meningokoková seps se projevuje velmi rychle se zhoršujícím zdravotním stavem pacienta. K prvním příznakům patří opět vysoká horečka, kterou doprovází náhlý pokles krevního tlaku. Jakmile pacient zbledne a zrychlí se mu pulz i tep, je naprosto zřejmé, že se jedná o závažné projevy napadení meningokokem. Diagnostika této formy onemocnění je stanovena na základě červených, krvavých skvrnek na kůži pacienta.

Jakmile se začnou u pacienta objevovat typické projevy s podezřením na meningokokové onemocnění, je zapotřebí ihned vyhledat lékařskou pomoc. Včasným zahájením léčby lze předejít možným zdravotním následkům onemocnění, v některých případech i smrti.

1. Spojte části vět.

1. Prvotní příznaky meningokokového onemocnění	A. zpravidla během jednoho až tří dnů.	1. C
2. U řady pacientů dochází	B. možným zdravotním následkům onemocnění	2. F
3. K prvním příznakům zánětu mozkových blan patří	C. jsou zpravidla nerozeznatelné od běžné chřipky.	3. E
4. Typické příznaky onemocnění se projevují	D. červených skvrnek na kůži pacienta.	4. A
5. V průběhu několika hodin může u neléčeného pacienta	E. vysoká horečka, náhlá nevolnost.	5. G
6. Včasným zahájením léčby lze předejít	F. k hnisavému zánětu mozkových blan.	6. B
7. Diagnostika této formy onemocnění je stanovena na základě	G. nastat septický šok.	8. D

2. Doplňte správné prepozice.

do	k	na	o	u	během
----	---	----	---	---	-------

Příznaky se projevují ____jednoho až tří dnů. během

Pacient může upadnout ____bezvědomí. do

25% nemocných zemře ____následky meningokokové sepse. na

____prvním příznakům patří vysoká horečka. K

Jedná se ____závažné projevy napadení meningokokem. o

____pacienta dochází ____ hnisavému zánětu mozkových blan. U, k

AUDIO 02_07

Poslech

Pacientka s podezřením na kolorektální karcinom

Lékař-internista, pacientka (paní Řezáčová, 50 let)

Lékař: Dobrý den, paní Řezáčová. Co pro vás mohu udělat?

Pacientka: Dobrý den, pane doktore. Posílá mě k vám můj praktický lékař. Poslední dobou se necítím dobře.

Lékař: Ano, mám tady výsledky krevních testů. Máte poměrně vysokou sedimentaci a taky jste anemická. Můžete mi blíže popsat vaše potíže?

Pacientka: Vůbec nemám chuť k jídlu. Snažím se jíst, ale není mi pak dobře od žaludku. Občas mám zácpu. A jsem pořád unavená.

Lékař: A jak to vypadá se stolicí v současné době?

Pacientka: Teď mám zase průjem. Vůbec tomu nerozumím, nejedla jsem nic neobvyklého.

Lékař: Jakou barvu má stolice?

Pacientka: Myslím, že normální.

Lékař: Nevšimla jste si krve ve stolici?

Pacientka: Ne, nic takového jsem nezaznamenala.

Lékař: Neodchází vám stolice v úzkém proužku?

Pacientka: Ano, toho jsem si všimla. Mám pak pocit, že jsem se dostatečně nevyprázdnila.

Lékař: A cítíte někde bolest?

Pacientka: Občas mě bolí břicho.

Lékař: Kde přesně vás to bolí?

Pacientka: Tady vlevo.

Lékař: Změnila se poslední dobou vaše váha?

Pacientka: To ano. Za čtvrt roku jsem zhubla skoro deset kilo. Musela jsem si koupit menší velikost kalhot. A to jsem nedržela žádnou dietu.

Lékař: Paní Řezáčová, tyto příznaky mohou být bezvýznamné, ale také se může jednat o začátek nemoci trávicího traktu. Pošlu vás na vyšetření konečníku a tlustého střeva. Už jste na tom někdy byla?

Pacientka: Myslíte na kolonoskopii? Ano, asi před dvěma roky.

Lékař: A jaký byl výsledek?

Pacientka: Určitě negativní, nepamatuju se, že by mi můj lékař o tom něco říkal.

Lékař: Takže víte, jak vyšetření vypadá. Až se dozvíme výsledek, budeme moct plánovat další postup.

Pacientka: Pane doktore, bojím se, že můžu mít rakovinu!

Lékař: Paní Řezáčová, chápu vás, ale takové obavy jsou předčasné. Buďte klidná, všechno dobře dopadne.

Poslouchejte rozhovor a vyberte odpověď a) nebo b).

Paní Řezáčová přišla k odborníkovi	a) sama	b) na doporučení lékaře
Krev ve stolici pacientka	a) má	b) nemá
Pacientku bolí břicho	a) vlevo	b) vpravo dole
Paní Řezáčová zhubla	a) o devět kilo	b) o deset kilo
Pacientka byla na kolonoskopii	a) před dvěma roky	b) minulý rok
Pacientka má strach	a) ze zhubného onemocnění	b) z vyšetření

Doplňte do vět vhodná slova ve správném tvaru.

výsledek	držet	vyšetření	tlustý	neobvyklý	zhubnout	krev
----------	-------	-----------	--------	-----------	----------	------

Za čtvrt roku jsem **zhubla** skoro deset kilo.

Pacientka nejedla nic **neobvyklého**.

Nevšimla jste si **krve** ve stolici?

Pacientka **držela** dietu.

Pošlu vás na **vyšetření** konečníku a **tlustého** střeva.

Musíme počkat na **výsledek** vyšetření.

Kazuistika

34letý pacient, dosud bez vážnějších onemocnění, pozoroval od konce května 2007 občasnou příměs krve ve stolici. Potížíím nevěnoval pozornost. V květnu roku 2008 navštívil lékaře – byla provedena
---

kolonoskopie a zjištěna stenozující infiltrace sigmoidea (esovitě kličky) neprůchodná pro kolonoskop. Při následném došetření nebyly prokázány vzdálené metastázy ani elevace nádorových markerů.

V roce 2008 byla provedena radikální resekce sigmoidea, histologicky potvrzen středně diferencovaný adenokarcinom (s metastázami do 6 kolických uzlin z 27 vyšetřených). Po onkologické rozvaze byla vzhledem k rozsahu onemocnění a velmi dobrému stavu pacienta indikována pooperační chemoterapie (celkově bylo aplikováno 12 sérií). Léčba byla pacientem dobře tolerována, nebyly zaznamenány žádné nežádoucí účinky.

Remise onemocnění trvala do listopadu roku 2012 (celkem 5 let), kdy se na PET objevila patologická uzlina v retroperitoneu (v úrovni dolního okraje levé ledviny), doprovázená elevací nádorových markerů.

Při operační revizi byla odstraněna patologická uzlina v retroperitoneu. Histologicky z resekátu potvrzena retroperitoneální metastáza kolorektálního adenokarcinomu s pozitivními okraji, proto byla indikována pooperační léčba – chemoterapie a cílená radioterapie. Chemoterapie probíhala od 17. 12. 2012 do 20. 5. 2012. Z nežádoucích účinků se objevila pouze postupně progredující periferní neuropatie.

Odpovězte na otázky.

1. Co bylo prvním příznakem kolorektálního karcinomu?
2. Co bylo provedeno při první operaci?
3. Jaký byl výsledek histologického rozboru?
4. Kolikrát měl pacient první chemoterapii?
5. Jak byla zjištěna patologická uzlina v ledvinách?
6. Kdy se projevilo zvýšení nádorových markerů?
7. Jaká léčba byla indikována po druhé operaci?
8. Měla pro pacienta nějaké vedlejší následky?

Gramatika

1. Genitiv po substantivu

Genitiv se ve větách nejčastěji objevuje jako pád adnominální-má funkci neshodného přívlastku.

Více o tvoření a použití genitivu viz [GG 7.2.](#)

stanovení *diagnózy*, odklad *léčby*

2. Posesivní adjektiva

Posesivní adjektiva se odvozují od jmen mužského a ženského rodu, označujících osoby, popř. jiné živé bytosti. Více o tvoření posesivních adjektiv viz [GG 15.4.](#)

Aspergerův syndrom, Alzheimerova choroba, Achillova šlacha

Cvičení

1. Spojení se slovesem změňte na spojení dvou substantiv.

choroba probíhá: **průběh choroby**

lékař stanoví diagnózu: **stanovení diagnózy**

lékaři popsali syndromy: **popis syndromů**

onemocnění se může projevit: **projev onemocnění**

příznaky rozdělujeme: **rozdělení příznaků**

2. Slova v závorkách dejte do správného tvaru.

Onemocnění může probíhat bez **příznaků** (příznak, pl).

Syndromy se jmenují podle **lékařů** (lékař, pl), kteří je popsali.

U karcinomu dochází k metastázám **lymfatických uzlin** (lymfatická uzlina, pl).

Pacient byl dosud bez **vážnějších potíží** (vážnější potíž, pl).

U meningokové sepsy může dojít k selhání **základních životních funkcí** (základní životní funkce).

U dlouhodobě **ležících pacientů** (ležící pacient, pl) hrozí nebezpečí zápalu plic.

3. Z vlastních jmen vytvořte adjektiva posesivní.

1. (Zenker) **Zenkerův** divertikl je funkční porucha jícnu.

2. (Horner) **Hornerův** syndrom je charakterizován triádou symptomů, ke kterým patří mióza, ptóza víčka a zdánlivý enoftalmus. Jmenují se tzv. **Hornerova** triáda. K **Hornerově syndromu** dochází při porušení sympatického nervového systému.

3. (Bechtěrev) **Bechtěrerova** choroba je zánětlivé onemocnění. Znáte někoho, kdo má **Bechtěrevovu chorobu**?

4. (Asperger) **Aspergerův** syndrom je porucha autistického spektra. **Aspergerovým syndromem** trpí také děti. Co víte o **Aspergerově syndromu**?
5. (Down) **Downův** syndrom je geneticky podmíněné onemocnění způsobené mutací 21. chromozomu. Ročně se narodí v České republice 50 dětí s **Downovým syndromem**.